

TELEGRAFUL ROMÂNULUI.

Nr. 87.

ANULU XXIV.

Sabiiu 31 Octomvre (12 Nov.) 1876.

Telegrafulu este Daminec'a si Joi'a, la fie-care d'oué septemai cu adansulu Foiórei — Prenomertatiunea se face in Sabiiu la expeditor'a íoiei, preafara la 3 r. poste cu bani gat'a prin scrisori frangate, adresate cátra expeditoru. Pretulu prenumertatiunei penru Sabiiu este pre anu 7 fl. v. a. iar pre o jumetate de anu 3 fl. 50. Pen-

trajecolalte párti ale Transilvaniei st pentru provinciele díu Monarchia pre unu anu 8 fl. íera pre o jumetate de anu 4 fl. v. a. Penru prínc. si tíeri stroine pre anu 12 1/2 anu 6 fl. Inscríptiunile se platescu pentru íutá'a óra cu 7 cr. sírulu, penru a dóu'a óra cu 5 1/2 cr. si penru a trí'a repétre cu 3 1/2 cr. v. a.

Generalulu Túrr despre cestiunea orientala.

III.

(Urmare din nr. tr.)

Se denumise dintre români si câti-va presiedinti de tribunale, — au mai ramas doi, — dintre cari unulu este esilatu între secui la Sz. Udvarhely altulu la Karczag pe unde nu vedu puin de românu.

Judi de tribunale, judi si subjudi singulari erau unu numeru óre-care, — cei mai multi dintr'ensii suntu dejá pensiunati in cea mai buna etate, mare parte resfirati pe unde nici n'au visatu, pe la Szegedinu, Karczag, Dobritienu, Kecskemét, Sárospatak, Kaposvár, Székesfehérvár, Gyöngy, si mai scie-i Ddieu pe unde printre magiari si slovaci, unde cea mai necesaria calificatinne a loru — cunoscint'a limb'ei române — trece pe nimic'a; ear' in loculu loru printre români suntu denumiti straiini, cari nu cunoscunici poporulu românu nici limb'a lui, si-i facu dreptatea cu ajutoriulu servitoriulu de cancelaria.

Pe bas'a diplomei din Octobre 1860 si mai tardiu a legiloru din 1863/4 s'au fostu introdusu limb'ele natiunalitatiloru, cá limba de partide pe la cele mai multe judecatorii.

In privint'a acestui usu dice §. 9. art. 44.: 1868, cumca: „pâna cându in privint'a definitivei organisári a judecatorieloru de prim'a instantia, si in privint'a introducerei verbalitatiei nu va decide legislatiunea — se sustiene pretotinde nea usulu de pâna aci.“

Legislatiunea inca n'a dispusu cele prevediute in lege, prin urmare §-lu citatu este in deplina vigóre.

Ei dar' ce se faci? legea „despre egal'a indreptare natiunala“ atátu este de sânta in Ungari'a, încátu nu numai o póte calcá fia-cine in punitu, ci din contra: celu ce o calca e remuneratu si celu ce o tie-ne e pedepsitu.

Fia-care jude singularu si presiedinte de tribunalu se face legislatiune, si in puterea sea de jude respinge actele ce nu suntu compuse in limb'a magiara.

In contra unei astfelu de decisiuni ilegali apoi nicairi nu aflu remediu. Déca dai recursu de nulitate, curtea de cassatiune 'lu respinge, din motivu ca: casurile de nulitate suntu taxative precisate in §. 297. proced. civ. si acolo nu este prevediutu astfelu de casu. Déca recurgi la ministru, — elu dice ca: in trebile judecatoriesci n'are tréba a se amestecá.

Déca duci tréba la camera, si acolo interpedi pe ministru, cum au facutu Trauschenfels, acolo nu se sfiesce ministru la infruntá pe natiunalitati pentruca se folosescu de dreptulu loru si „recunósce cumca fapt'a respectivulu presiedinte sea jude este calcarea legi esistinti, inse legea nu este buna, si va face propunere cá sa se modifice legea cá sa se potrivésca cu faptulu denunciatiu.“ Nu vine cu propunerea, dar' standu legea neabrogata, nu o respectéza guvernulu

si suferé cá sa o calce a mploiatii subalterni, si prin acést'a apoi usulu limb'eloru nemagiare pe lângá tóta garanti'a legi s'au stersu pe la tóte tribunalele.

Eata ce este legea acea vestita de natiunalitati pentru carea „toleranti'a magiariloru in ochii Europei nepreocupate este cea mai frumoasa aparitiune a seclului.“

Este o lege facuta cu respect'a mentala de a nu o respectá, este sorgintea persecutiunei natiunalitatiloru, — si nu ne sñimu a dice, este sorgintea ruinárei patriei, pentruca prin trens'a se desradecinéza din animele cetataniloru statulu respectulu cátra santieni'a legiloru, ce negresitu trebuie se conduca la demoralisare generala.

Este intr'adeveru unu lucru curiosu intr'unu statu liberu si civilisatu a esprime prin lege, cumca: „natiunalitatea cui-va nu se póte considerá de pedeca la nici o díregatoria séu demnitate díntiéra“ (vedi §. 27). Si astfelu de §§ nu mai vedi prin legile altoru tíeri, pentruca suntu superflui; — aci inse in asta lege, in care totu ce este scrisu pentru acea s'a scrisu cá in fapta sa se urmeze contrariulu — a fostu chiaru la loculu seu, — pentruca in fapta, astadi, natiunalitatea romana este pedeca la ori-ce oficiu si demnitate in tíer'a nóstra!

Se mai amintimu pe scurtu si de arondarea partiala a comitatelor, care se efeptá in anulu acést'a.

Se dicea cumca arondarea se efeptuesce din motivulu bunei administratiuni, — in fapta inse s'a facutu din motivulu, ca cu tóta íntregitate legiloru, totusi mai erau in tíera câte-va municipii, unde natiunalitatile reusieau in preponderantia fatia de magiari, asiá erau: d. e. districtulu Chichindei serbescu in Banatu, comitatulu Zarándu, capitanatele Cetatea de pétra, Fagarasiu, Naseudu, romanesce si scaunele sasesci, — cari apoi prin arondare afara de Fagarasiu care a mai capetatu elementu strainu din alte comitate, — tóte s'au desfiintiatu si resfiratu prin alte comitate.

Intréga Transilvani'a a fostu reu impartita in trecut, pentru ca erá fetulu celor 3 natiuni si 4 religii privilegiate de nainte de 1848, si erá si teritorialmente impartita Transilvani'a conformu interesulu natiunala alu magiariloru, sasiloru si secuiloru; dar' totusi remasese ici colea câte unu petecu care inca pe atunci erá granitariescu, si dupa desfiintierea granitiei devenise acea ce erá românescu.

Inse acum'a, dupa nóu'a arondare, români asiá suntu inbutatiti printre elementele neromâne, încátu cu ajutoriulu si a legi municipali, nicairi nu potu deveni decidiatori in trebile municipali numai in Fagarasiu, unde inse prefectulu i este permis a calcá legea, precum s'a doveditu si mai curendu cu ocaziunea alegerei comisiunei administrative, si prin ast'a a paralisá maioritárea româna.

Se mai vorbimu si de toleranti'a sociala a magiariloru mai cu séma transilvaneni fatia de români?

Nu o facemu acést'a cáci ne temem ca ni-amu perde paciint'a de a o tratá si acea cestiune cu sângeré, si amu ajunge la rezultate cari i-aru aduce pe stapânitorii magiari pré aprópe de modernii loru consangeni.....

Incheiámu deci cu atát'a, si rogámu pe „Hon“ si pe toti cei cari tienu, cumca natiunalitatile si cu deosebire români suntu astfelu tratati aici in patri'a loru cea sustienuta cu atát'a sudóre si sângeré românescu, încátu realizarea unei adeverate si sincere solidaritati între români si magiari aterna numai dela români, — se binevoiesca a ni aretá: cari suntu bazele, pe cari unu poporu consciu de demnitatea sea aru poté incheiá o sincera aliantia cu poporulu magiaru asiá precum ni se presinta elu astadi? se binevoiesca a ni dovedi cu fapte dar' nu cu frásenici cu legi scrise cumca: celea enumerate de noi nu suntu adeverate; cáci noi Dieu nu aflámu nici o basa pe care s'aru poté realisé o adeverata si sincera fratietate între noi si ei, nu vedemu egalitate, numai in darea de bani si de sângeré, si afara de acestea pe tóte terenele numai umiliri desconsiderári si persecutiuni nedemne de frati.

Totu lucruri cari suntu opuse celoru recomandate de gen. Túrr, — si apoi cestiunea orientala de care se teme elu aci.

Din valea Muresiului, 28 Octobre.

(A. I.) „Sa fimu frati!“ este, séu mai ca putem dice, erá parola de dí între multi din acei'a, cari astadi si cauta rudeniile de sange pe malurile Bosforulu sub acoperisile turbaneloru. „Sa fimu frati!“ erá parol'a de dí, nu de multu in foile cele mai de frunte ale 'magiariloru, cum e „Hon“ si „Pesti Naplo.“

Aru fi reu óre, amu cugetatu si eu, cându amu fi frati politici cu magiarii, precum suntemu frati de interese? si dupa o cugetare profunda, dupa ce amu comparatu totu ce este de comparatu, mi-amu disu: reu nu aru fi si nu aru fi fostu nici mai înainte. Déca erau români frati politici, precum au fostu de interese, Ungari'a n'avé sa fia maltratata de semiluna (de turci) mai bine de unu seculu si astadi nu aru avé, nici ungerii, nici români, temere de innecare in noi-nulu slavismulu.

Inse vanitatea ungerésca de a jucá pre marele a facutu si face si astadi impossibila iníratirea, a facutu si face impossibila si urmarea unei iníratiri si déca sórtea va voi cum-va cá napastea sa vina si preste unii si preste altii, românulu nu-i remâne decâtu trist'a esclamatune, care sa o adreseze frate-seu de interese: Tu l'au volu George Dan din!

Cine aru fi crediutu ca dupa catastrof'a dela Siri'a (Vilagos) din 1849 nu-si voru fi venitu frati nostri ungeri la minte? Cine aru fi crediutu pre la 1860, ca ei venindu iérasa la putere voru incepe d'a capo a repéti

gresielele care le-a facutu pâna aci? Si eata realitatea ne arata incontestabilu ca e asiá. De câte ori meditezu asupra acestei circumstantie, 'mi vine aminte poes'a némtiulu Rükert despre caletoriulu cáru i turbabase camil'a si de fric'a ei sari intr'o fantána si dupa ce se oprí pre o tufa ce crescuse din paretii fantánii, cu tóte ca la radacin'a ei rodeau doi síoreci, indata ce a vediutu aprópe de elu nisce fragi frumoése si-au uitatu de camil'a turbata, de radacin'a rósa a tufeí, pre care siedea si de abisulu deasupra cáru erá aternatu.

Asiá si magiarii, oprindu-se in dreptulu loru istoricu, cum au vediutu ca in sistemulu de astadi le suride ocaziunea de suprematia, uita de tóte si nu gandescu la nimic'a decâtu la fragile suprematiei loru.

Pentruca déca n'aru fi asiá, cum s'aru poté, cá ei sa se framente atát'a in viét'i'a publica si in cea privata, cu ide'a, cum se sterpésca pre români?

Eu nu sum unu visionariu, care sa tremure de tóte umbrele si care sa'si faca spaima numai asiá la o suflare de ventu. Cá omu, cáru i place a apretiu multu realitatea me incredu cu preferintia in ceea ce vedu cu ochii si audu cu urechile. Asiu poté din viét'i'a publica sa insiru o multime de casuri, din care se vede fatia fatisiu tendint'a de sterpire. Lasu acést'a inse altoru, cari se ocupa mai multu cu viét'i'a publica si me marginescu pre lângá viét'i'a privata. Spunu adeca ce amu auditu dintr'o conversatiune între unu magnatu din Budapesta, trei magnati din Clusiu si unu colonelu de honvedu pre la capetulu lui Augustu 1872 intr'unu cupeu alu cálei ferate. Conversatiunea se íntretienea între densii despre români si conclusiunea conversatiunei fú: diece ani mai trebuiescu si români din Transilvani'a suntu trantiti la pamentu; iér' cu cei din Romani'a se voru jucá (ungurii) cá cu unu copilu neputinciosu.

Unu altulu, din unu orasielu de pre valea nóstra, cu alta ocaziune, totu pe drumulu de feru, si batea capulu cu cestiunea: care aru fi modalitatea cea mai sigura de a sterpi romanimea din Transilvani'a? Cu tóte ca domni'a sea inventase unu mijlocu destulu de eficace pentru „laudabil'a“ sea problema, cáci totu densulu se laudá a fi inventatu: ca mijloculu celu mai bunu pentru sterpirea româniloru suntu jidovii si ca densulu a si inceputu a practisé metod'a acést'a, introducendu prin influint'a sea, in siepte comune romanesce siepte jidovi; mai departe, avendu sa venda o padure, a preferitu a o vinde unui jidovu cu unu pretiu mai moderatu decâtu cum i oferea români, numai cá padurea sa nu incapa in mâni romanesce si sa devina proprietate românesca. Acésta minunata conversatiune s'a íntemplatu in lun'a lui Maiu 1876. Ba omulu meu nu avé destule cuvinte de lauda pentru ministeriulu ungerescu, cáci a transferatu pre toti amploiatii români in Ungari'a si in secuime.

Unde suntu atâtea cugete rezervate, mai incapa iníratirea?

Si „Hon“ si „Pesti Naplo“ si tóta press'a ungerésca aru face mari servitii patriei comune, cându s'aru pune cu totu deadinsulu sa desradacineze dintre frati magiari ideile aceste scrinitate de sterpirea romanismulu. Ma-

giarii trebuiesc adusi la acea reala cunoscintia, ca tóte atentatele îndreptate asupra românilor sunt îndreptate si asupra lor si ca gróp'a sapata românilor e si a lor. Atunci aru fi cu putintia a se deschide unu locusioru si pentru infratire.

Se póte ca la cunoscintia acést'a voru si veni magiarii, ne tememu inse, ca atunci cându voru veni va fi pré tardiu!

„Pesti Naplo“ are unu limbajiu resbelicu, cu tóte ca comisarii se duc sa statoréscá lini'a de demarcatiune si reprezentantii puterilor se pregatescu de conferintie. „P. N.“ dice ca pâna cându diplomatii deliberéza, pâna cându „politicii de harthia“ perdu tempulu cu armistitiulu, militarii castiga tempu. Din tóte pârtile se facu pregatiri de resbelu.

Aceasi foia ne pune in perspectiva unu resbelu austro-ruscu. Semnalulu la acestu resbelu lu va dá Russi'a cându voru trece trupele rusesci preste fruntaria romanéscá.

Cestiunea orientala a fostu desbatuta trei dile întregi in senatulu imperialu. Resultatulu desbaterei nu-lu scimu care este, precum nu sciu nici altii, pentru ca in urm'a desbaterei nu s'a facutu nici unu concludu. Membrii senatulu imperialu, cari au luat parte la desbatere au exprimat numai pareri; n'au facutu inse nici unulu vre-o propunere care sa se accepte seú respinga. Din totalitatea desbaterei deosebimu trei pareri cari s'au desfasuratu in senatulu imperialu. Un'a aproba procederea ministrului de esterne Andrassy in cestiunea orientala, alt'a sustiene ca monarchi'a Austro-Ungurésca sa se feréscá de a anectá vre-o parte din complexulu imperiului otomanu si a trei'a afla lucru naturalu, déca Austro-Ungari'a va anectá d. e. Bosni'a.

In vorbirile cele multe si a unoreea fórté lungi s'a supusu unei critici rigurose dominatiunea celor doue elemente: nemticii si magiarii, preste nationalitatile celesalte din monarchia si s'au demonstratu ca togm'a procederea acést'a inaintéza interesele panslavismului.

Indata dupa acceptarea armistitiului s'a ivitu mai cu taria discussiunea despre o conferintia de reprezentantii puterilor. Russi'a vorbiá pentru o conferintia in Belgii seú in Elveti'a cu eschiderea Turciei, Angli'a vorbiá pentru o conferintia in Constantinopole fára de a atinge cestiunea eschiderei Turciei. Scirile din urma sustienu ca conferintia in Constantinopole este aprópe a deveni fapta. Turci'a si reclama dreptulu de a fi reprezentata in conferintia, provocându-se la tratatulu de Parisu.

La statorirea liniei de demarcatiune între pârtile beligerante se telegraféza din Constantinopole, ca atasiatii militari de pré lánge soliile si ambasadele puterilor reprezentate acolo au si plecatu spre Alexinatiu. Esceptiune face Germani'a de ore ce ea nu tramine din partesi pré nimenea, subventu, ca ea nu are atasiatu militariu la Constantinopole si nu are bani de unde sa platéscá pre comisarii militari, cari sa o reprezente intr'o cauza ce nu o intereséza deadreptulu.

Imperatulu Russiei a plecatu dela Livadi'a cátra Petersburgu si in 10 Nov. st. n. a sositu in Moscú'a.

Cernaieff nu e depusu din comanda. La sosirea sea in Belgradu a fostu primitu cu entusiasmu. Cetatea Belgradului l'a facutu cive onorariu.

Din partea Angliei suntu denumiti pentru conferintia in cestiunea

orientala. H. Elliot si marchisulu Salisbury.

In Itali'a decurgu alegerile cele noue in parlamentu. Dupa cátu suntu cunoscute, alegerile definitive au esitu: 269 in partea liberala si 56 in partea conservativa. Balotagiulu va fi de lipsa cam in 165 de colegii electorale libérale si in 45 de ale pârtiei conservative.

Lui „P. Ll.“ i se scrie din Bucuresci, ca tóte trupele au capetat ordinu de a stá gat'a de drumu. Mai departe dice cor. ca Bucurescii sémana cu unu „lager“ de resbelu. In casarme si unde se gasesce unu locu corespundietoriu de exercitii sa esercita soldatii; de diminéti'a pâna sér'a recruti suntu ocupati cu dresur'a (Abrihtung) pentru cá sa póta fi aplicati cátu mai in graba la trupa; mai ca nu le mai remáne tempu pentru mâncare. Nici acolo nu crede nimenea ca-dupa armistitiu va urmá pacea. Altu coresp. alu aceleiasi foi scrie din Bucuresci ca Russi'a nu va incepe in mijloculu iernei resbelulu. Despre tienst'a Romaniei, dice coresp. ca va fi totu cea de pâna acum, fia la cáarma Bratianu, fia ori-cine altulu. Români, dice cor., voru a se escamotá (durchschwindeln), pentru ca n'au simpatie nici cátra Russi'a, nici cátra Austri'a seú cátra Turci'a. Principiulu motoru alu politicei românesce este — temerea; mai tare se temu românii de rusi. Temerea acést'a o motivéza cu eventualitatea, ca déca rusii ar ocupá Romani'a s'aru poté desgropá din archive cestiunea manastirilor inchinate, la staruintia patriarchului din Constantinopole si Ierusalimu.

In urm'a armistitiului principele Muntenegrului Nicolau dimite cea mai mare parte a armatei sale acasa. Toti barbati capabili de munca au statu vér'a intréga sub arme si remanendu câmpurile nelucrate, tiér'a e amerintiata de o fómete lunga. Prelánge acést'a tifusule se respandesce totu mai tare. Cu tóte aceste principiele Nicolau a aprovisionatu pe cei 500 captivi turcesci eliberati cu vip-tualele de lipsa pe drumulu cátra casa.

Siefii insurgentiloru din Erzegovin'a se considera pre sine si cetele lorú cá apartienendu la armata muntenegreá si prin urmare cá subintielesi si la armistitiulu incheiatu.

„Credit Immobilier“ din Odess'a a anuciatu principelui de Muntenegru unu daru de 9000 ruble pentru a-si cumperá cucuruzu.

Din Albani'a invecinata se respandescu faime — firesce pâna acum ne acreditate — dupa cari turcii despretiundu armistitiulu au trasu la 3 si 4 Novembre n. din Spuzu si din forturile dimpregiuru asupra positiuniloru muntenegrene si a satulu muntenegrénu Virbazaru.

„Telegrafulu“ reproduce din „Tablitiile unui Spectacoru“ urmatórele:

„D. duce Decazes, ministrulu nostru alu afaceriloru straine, si d. C. Rosetti, presedintele camerei deputatoru si trimisulu specialu alu guvernului Romaniei pré lánge guvernulu republicei franceze, voru subsemná actulu dejá subsemnatu la Bucuresci între consululu Franciei si ministrulu românú, constatandu regimulu care va regulá relatiunile dintre cele doue tieri pré tempulu periódei necesare pentru negociarea si incheierea unei conventiuni comerciale.

„Eata testulu integralu si oficialu alu acestu actu provisoriu:

„Produsurile de origine seú de provenintia franceze care voru fi importate in Romani'a, si viceversa, voru fi supuse in modu respectivu la drepturile de esportatiune, importatiune, transitu, cátu pentru reesportatiune,

la curtagiu, la intrepositu, la drepturile locale, si cátu pentru formalitatile vamale, la acelasu tratamentu cá produsurile natiunei celei mai favorisate.

„Guvernulu A. S. principelui Carolu ai Romaniei si guvernulu M. S. imperatulu Austriei, rege alu Ungariei, invoidu-se se-si asigure óre-cari avantagie produsuriloru limitrofe, aceste avantagii nu voru fi reclamate de Franci'a.

„Déca, presentulu arangiamentu provisoriu nu va mai fi espresamente reinnoitu, elu va încetá cu datu de 30 Aprile (12 Maiu) 1877.

Cea mai buna proba pentru a cunósce rapórtile între Greci'a si Pórt'a a fostu totudéu'a dispuestiunea in provinciile grecesce ale Turciei de lánge frontiera. Pâna candu e la ordinea dilei in Aten'a o politica celu pucinu neamica Turciei domnesce in districtele turcesce nemedilocitu marginite cu Greci'a o dispositiune lini-stita.

Se scrie din Ianina, ca acolo se lucra necurmatu pentru a inauguré actiunea. Proclamatiuni si manifeste ce tórna oleu pe flacara, curséza printre greci in multime mare si pregatescu terenulu pre care se voru desfasurá evenimente mari de-si regretable.

Nu mai ajungu cvintele, actiunea a trecut preste stadiulu introducerei, se contrabandéza arme in tóte satele din muntii Albaniei. Organizatori elini ai rescólei se vedu pretutindenea si lucra din resputeri. In cetatea Ianina, de unde se comunica aceste fapte, domnesce o mare fierbere. Grecii se arata fórté resoluti, ei tacu inca, dar' acést'a tacere e celu mai inelatoriu simptomu alu fortunei ce se apropie. Fia-care comerciantu, industriasiu ba pana si fia-care hamalinu se prevede cu arme. Deregatoriile turcesce cauta cá nebunii dupa deposite de arme si nu le potu aflá si totu-si de aceste se afla si aici, in Prevesa, Arta, Seres si prin alte locuri.

Guvernulu se vede silitu degiá a concentrá puteri militare númerose in tienstulu nostru, seraskierulu a trimesu de o camdata 4 brigade. Fruntea micéi armate a sositu degiá pe mare. O comisiune de oficiari de geniu turcesci se ocupa la frontiera cu ficarea punctelor de insemnate strategica si apte a se fortificá. Ei voescu sa folosésca iarn'a pentru a radicá incepundu dela Lariss'a pâna in susu la Pindu unu sistem de intariri ce voru face imposibila ori ce invasiune. Se voru fortificá tóte orasiele si se voru organizá redifii pasialiculu, dara basii-bozucii nu se voru chiamá inca sub standardu.

E cu putintia, ca guvernulu va sugrumá spargerea rescólei in nascere prin o intevenire rapide. Avé-va inse elu medilóce corespundietóre si nu-lu va preveni cum-va Greci'a, acést'a e unu lucru problematicu.

„Romanulu“ dela 23 Octobre se exprima astfelu despre politic'a Romaniei:

„Egoismulu este fondulu politiceitutororu statelor. Acést'a e atátu de adeveratu si de generalu, încátu aru fi desiertaciune de a se plánge, si nesocotintia de a cere cá abnegatiunea si sacrificiulu se inlocuésca egoismulu in politic'a cabinetelor.

Noi amu poté cu atátu mai putienu se ceremu seversirea acesteia adeverate revolutiuni in politica, cu cátu positiunea nóstra de statu relativu micu si inconjuratu de amenintiári, ne impune imperiosu o politica in care rationamentulu rece si chiaru

egoistu trebuie se aiba cu multu mai mare rolu decátu aventurile inimei.

Este o favóre exceptionala numai a impregiurárilor, cându intresulu nostru, chiaru egoistu, se póte armonisá cu simtiemintele generóse; numai unei asemeni favori datorimu fericit'a nóstra situatiune fatia cu nationalitatile crestine din orientu.

Cându inse dela egoismu politic'a unoru state trece la nedreptate, atunci plángerile in contr'a-i divinu legitime; de-si dela egoismu la nedreptate nu este decátu unu pasu, totusi nici odata si in nici unu casu nu se póte contestá celui nedreptatitu dreptulu de a se plánge.

In ceea ce privesce pe Romani'a, negresitu n'amu poté face nici unei puteri o mare recriminare, déca mâne poimáne, in fati'a unui periculu, ne aru lasá sa ne salvámu singuri, ori cum amu sci, fára a ne dá mâna de ajutoriu. Avemu inse dreptulu a ne plánge contr'a celoru, cari fára a se aretá cátsi de putienu dispuse a ne dá vre-unu ajutoriu realu in eventualitatea unui periculu, aru dorí totusi sa ne védia compromitiendu-ne situatiunea in servitiulu intereselorú lorú particulare.

Intielegemu, pâna la óre-care punctu, cá politic'a lorú sa le opréscá de a se ingagiá cátra noi cu unu spriginu, intru aperarea intereselorú si drepturilorú nóstre; nu intielegemu inse de locu cá acele state puternice se pretinda dela noi, statu micu, cu pericululu esistintiei nóstre, servitie pe cari lorú insile nu le da mân'a se si le faca.

Trece la acúsările facute Romaniei si apoi continua:

„Mii de voluntari rusi au trecut prin Austro-Ungari'a; acestu puternicu imperiu nu i'a opritu, n'a cutezatu se-i opréscá; ba chiaru încercându se-i opréscá intr'unu rendu, i-a liberatu indata, dupa reclamarea ambasadorulu rusescu, si-a datu esplicári, cari in fondu erau adeverate scuze Cu tóte aceste, se cere se faca miculu statu românú, ceea ce n'a cutezatu se faca puterniculu imperiu austro-ungurescu. Pentru ce? Nu s'aru poté ore dice ca cine-va voiesce „se traga castanele din focu cu mân'a nóstra,“ voiesce se ne compromita, si inca fórté gravu, pentru a servi scopurile unoru mari puteri, cari nu cutéza sa-si aduca lorú insile acestu servitiu? Nu ni se face ore aci o nedreptate monstrósa?

Puteri de prim'a ordine, ce n'au a intreveada nici o miscare de agresiune din partea Russiei, — care chiaru déca s'aru miscá in contr'a lorú s'aru pune ea insasi in periculu, — tieniu cu tóte aceste a-si pastrá cele mai bune relatiuni cu dens'a, si nu facu nimic din cea ce aru poté se o nemultiáméscá. Noue inse, statu cu atát'a mai slabu de cátu acele mari puteri, si lipsitu de ori-ce spriginu sicuru din partele, ni se pretinde sa ne punemu in ostilitate facisia cu Russi'a, se contracarámu pe fatia toti pasii ei.

Déca declarámu la rendulu nostru ca n'avemu simpatii preconcepute, ca fiindu lasati a ne aperá si garantá noi insine, vomu cautá spriginu si aliantie ori unde le vomu gási mai sicure, indata suntemu acúsati de devotati Russiei, de instrumente ale ei; si n'amu gási gratie inaintea acúsatoriloru nostri, decátu recurgendu la acte nedrepte si nesocotite de ostilitate contr'a Russiei.

Statelorú celoru mai puternice le-aru fi permis se caute aliantie unei puteri cá Russi'a, si nóue, tiéra pe atátu de amenintiata pe cátu si de putienu aparata astadi de o sustinere reala din afara, nu ne-aru fi permis se cautámu garantii in fatia evenimentelorú, in asemeni aliantie, déca ele ne-aru poté conveni?

Apoi incheia:

In ori-ce casu inse, potu se fia sicuri acei'a cari ne facu acúsári pe atátu de nedrepte pe cátu si de in-

teresate, ca noi nu ne vomu face unelt'a intereselor nimeni. Nu vomu servi nici-odata decâtu numai interese comune, cându ele nu voru fi exclusiv nationale; nu vomu comite gresial'a capitala de a trage castanele din focu pentru indestularea altor'a; si, mai presusu de tóte, vomu luá mesuri seriose cá sa ne putemu garantá noi insine, atátu spre a nu fi o sarcina pré onerósa pentru acei'a cari aru voi sa ne imbratisieze apeararea, cátu si spre a nu remáné o biata tíera, fára individualitate si fára aparare, menita ori cându a servi combinárilor si invoielóru politice, ce s'aru puté face chiaru la noi, despre noi si fára noi.

„Le Rappel“, diariulu celu mai respanditu si mai popularu in Franci'a si mai cu deosebire in Parisu, a publicatu númerose corespundintie asupr'a resbelului turco-serbu si a cestiunei orientului. Aceste corespundintie, datorite dlui Gaston Lemay, au meritatu, — destulu de raru in diaristic'a francesa pentru cestiunile esterióre, de a fi facute in deplina cunoscintia de cauza. D. Gaston Lemay a statu mai dela inceputulu resbelului chiaru pe terenulu luptei; a vedintu lucrurile prin ochii sei, si si-a datu séma de simtieminte prin d-sea insusi; astfelu s'a pusu in positiune de a vedea lucrurile subt adeverat'a loru lumina, si de aceea le judeca cu totul altfelu de cum le vedemu judecate cele mai adesea in occidentu.

Publicándu aci câte-va estrase dintr'unu articulu alu dlui Lemay asupr'a cestiunei orientului, suntemu fericiti de a constatá ca d-sea nu vede resólverea acestei cestiuni decâtu in constituirea tuturoru natiunalitátiloru si federarea loru, idea de atáti'a ani propagata de noi, cá singura resólverea serioasa si posibila.

De cátu-va tempu d. Gaston Lemay a trecut din Serbi'a in Romani'a; lu vedemu cu o deosebita placere in mijloculu nostru, si sperámu ca siederea d-sele aci lu va face se cunósca si mai bine tierile románe si marea loru insemnatare intr'o viitóre federatiune orientala. Dobandirea deadreptulu a unoru cunoscintie mai esacte si mai generale, va permite unui omu devotatu causerloru mari si juste de a aduce servitiu inca mai mari decâtu pána astadi causei umanitáti, a civilizatiunei si a justitiei in orientu, prin pén'a d-sele in mijloculu publiculu occidentalu, destulu de putienu luminatu asupr'a cestiuniloru celeilalte estremítati a Europei.

Eata óre-cari estrase din articulu despre care vorbiramu mai susu:

A! déca popórele aru puté se fia consultate, cátu de iute s'aru resolve cestiunea, si s'aru resolve in sensulu care aru conveni popóreloru si chiaru guverneloru, prin acestu faptu simplu: *crearea tierii indo-slave*. Consulte-se, cum amu pututu face eu, numele cele mai onorabile si cele mai autorisate din tierile serba, bulgara, bosniaca, erzegovinána si muntengréna, si oricine se va puté convinge ca nu facu de locu decâtu a reproduce tendintiele si aspiratiunile slaviloru dela sudu. Intrebe-se chiaru slavii aserviti de alte guverne mai civilizate de cátu alu Turciei, pe slovaci si croati, pe dalmati, a cáróru capitale, Ragusa, este necontentitu numita „Veneti'a slava“, si chiaru pe cechi si pe sloveni, — nu mai vorbescu de polonesi; — se scie prin ce procederi au fostu supusi.

Intrebe-se membrii astadi imprasciati ai Omladinei, acea faimósa societate politica, intemeiata in scopulu de a urmarí si de a pune in executare acésta mare idea, independintia tieriloru indo-slave, si alu cáréi de capetenia membrii au fostu si „suntu inca ministrii ai guvernulu serbescu.

Consulte-ce in fine cei cari mai traiescu din cei 10,000 slavi din Au-

stro-Ungari'a cari s'au batutu in rudeniele armatei serbesci; intrebese coi esilati pentru totudéun'a din pamentulu unde s'au nascutu, déca s'au dusu in Serbi'a cá sa se bata pentru imperiulu slavu dela nordu.

In tóta intinderea tierii indo-slave, dela Dunare pána la Balcani, si dela Adriatic'a pána la Marea-Négra, mii de voci voru strigá: „Apesati de se-cule, aspirámu la independintia nóstra si ceea ce voimu, este cá se fimu in fine liberi, scapati din sclavia la sudu si de apesare la nordu. Nu voimu a fi supusi rusi, precum nu voimu a remáné sclavi.“

Dupa ce au caditu suptu puterea unguiloru si a turciloru, tierile indo-slave devenivoru óre in parte préd'a Russiei? Voiu marturisí inse ca slavii cari se afla acum suptu apesarea maghiara, s'aru aruncá totu atátu de Iesne in bratiile Rusiei, fatia cu apesarea straina in care s'aru aruncatu astadi serbiu, in tém'a ce avéu de a fi sdrobiti si nimiciti de turci.

Fia-mi acum permis sa me miru ca guvernele cari s'aru succedatu in Franci'a nu s'aru mai ocupatu nici odata de acestu interesantu poporu care, déca aru fi liberu, aru deveni fára indoiéla aliatulu nostru. Tradiitiunile nóstre ne-au facutu totu-déun'a amicii popóreloru, si mai cu séma ai popóreloru apesate, si n'amu auditu nici odata vorbindu-se despre Franci'a in Serbi'a decâtu cu simpatia si respectu. De altmintreni nu voiu a retá nimicu nou spunendu ca este atáta de multa afinitate intre rasele slava si latina pe cátu este de putiena între aceste rase si cea germana. Si nu se scie óre ca la noi, la Parisu tramitu tierile indo-slave pe studenti, precum si románii vinu la noi se-si ia gradele?

Ce amu facutu pentru aceste popóre cari au aretatu cea mai mare simpatia cátra Franci'a? Nici odata nimicu, nici in trecutu, precum nici in tempulu de fatia.

Déca Engliter'a, chiaru dela inceputu, ea care scia mai bine decâtu ori-care altulu la ce sa se astepte in privirea neputintiei guvernulu turcescu, aru fi avutu simpl'a ideia de a ajutá reorganizarea tierii indo-slave, ea deslegá astfelu cestiunea orientulu, fára cá Russi'a sa se fi potutu opune. Prelánga care aru fi avutu glori'a de a fi liberatu popóre, ea aru fi avutu si satisfacerea de a fi asigurat Europei linistea, radicándu o bariera între ambitiunea rusa si barbari'a orientale.

Me resumu: nici diplomati'a nici tunulu nu voru dá poporulu indo-slavu ceea ce cere: libertatea sea. Diplomati'a, presupunendu lucrurile in bine, nu va liberá decâtu in parte pe slavii dela sudu — déca nu-i va supune altei dominatiuni, si nimeni nu póte prevedé cari voru fi rezultatele luptei, in casulu fórte probabilu cându tunulu va trebui se deslege definitivu cestiunea.

Si acum, diplomati, dati-ve hotaririle — séu, voi tunuri, bubuiti! ori-care aru fi rezultatulu luptei parlamentare séu sángeróse, se póte cu indrasnéla prevedé ca nu veti face decâtu a intardiá ceea ce mai curendu séu mai tardiu va fi: confederatiunea popóreloru din tier'a indo-slava. „Rom.“

Recerintiele nóne in privintia testamenteloru.

(F i n e.)

Aretandu dejá ca cine nu póte fi martoru validu la unu testamentu privatu scripturisticu trebuie sa mai adnotámu, ca: si acel'a, care compune insusi testamentulu scripturisticu privatu si rudeniele lui in lipiele consemnate mai susu, devine si resp. devinu necapabili de a eredi in puterea unui testamentu compusu de elu si

resp. de un'a dintre rudeniele sele in liniele aretate. Si anume compunatoriulu unui atare testamentu si rudeniele lui in gradurile respective numai atunci potu eredi in puterea testamentulu compusu de elu insusi séu de rudenia sea, déca testatorulu intaresce inca deosebi dispositiunea facuta in favorulu acestoru persóne, séu prin iscalirea cu mân'a propria deosebita a pasagiului ce se referese la ei, séu si numai prin graiu in fati'a martóriloru testamentulu.

Barbatulu si muierea potu sa-si faca dispositiunile loru din urma in unulu si acel'asi documentu; chiaru si cându dispositiunile acestea nu aru stá in nici o legatura un'a cu alt'a. Altoru persóne inse acést'a nu le e iertatu si calcarea dispositiunei acést'a prohibitive trage dupa sine chiaru nimicirea dispositiuniloru astfelu cumulate.

In sensulu articulu de lege XII ex 1876 se potu face si in viitoriu dispositiuni testamentarie si numai verbali; descoperindu-si testatorulu vointi'a sea ultima, cá atare, in audiulu a patru martori, cari prícepu limb'a densului. Dechiararea acést'a a testatorulu inse trebuie sa fia libera, desvólta si facuta din indemnulu propriu.

Cu tóte acestea dispusetiunile ultime verbali in sensulu citatulu art. de lege, au o natura numai provisorie; perdiendu-si valórea déca nu se prefacu in testament scripturistice, in trei luni dela datulu compuneru loru. Va sa dica, atari dispositiuni verbali, au valóre numai in restempu de trei luni. Murindu deci testatorele dupa 3 luni dela compunerea dispositiunei verbali, dispositiunea sea verbale numai atunci mai póte avé valóre, déca se dovedesce ca testatorele de cându a facutu dispositiunea sea verbale si pána la casulu seu de mórte, s'a aflu intr'unu stadiu de necapacitate spre a putea face dispositiune.

Prefacendu-se inse dispositiunea verbale intr'o dispositiune scripturistica, trebuie sa se observeze formele recerute pentru dispositiunile de feliulu din urma. Iér' dispositiunea facuta odata, séu si numai inceputa de a se face in scrisu; numai atunci póte trece, in casu de lipsa, de dispositiune verbale, déca insusi testatorele se dechiaru ca voiesce a-si sustiené dispositiunea scripturistica, in casu de lipsa, ca o dispositiune verbale. Deci e o recerintia de precautela cá clausula acést'a sa se cuprinda in fia-care dispositiune scripturistica; deórece in lips'a ei dispositiunea facuta in scrisu, din manciata 'si perde altcum valórea de totu si cându dealtmintrea s'aru putea sustiené cá dispositiune verbale.

Afara de dispositiunile ultime private, sustiene si art. de lege desu memoratu dispositiunile ultime publice, ce au a se face cá si pán' acum séu inaintea judiciloru séu a notariloru publici.

Mutii si surdo-mutii, precum si individi in etate sub 18 ani nu-si potu face dispositiunile loru ultime, decâtu inaintea unui notariu publicu séu judiciu, adeca in forma de documentu scripturisticu publicu.

In ceea-ce privesce recerintiele formali pentru dispositiunile de feliulu acést'a, acestea suntu cele ce se receru pentru fia-care documentu publicu. De interesu specialu e transformarea unui actu de dispositiune privatu intr'unulu publicu. Si in acésta privintia dispune legea ca: documentele testamentari scripturistice scrise si subscrise de si numai de testatorulu insusi si fára martori séu apoi scrise de mâna straina, subscrise inse de testatorulu si numai 2 martori, au valóre deplina, déca se depunu la vre-unu notariu publicu prin insusi testatorulu si cu dechiaratiunea apriata cumca contienu vointi'a sea ultima. — Astfelu de dispositiuni 'si au valórea loru, numai din momentulu depuneru; o perdu

inse iéra, déca se ridica mai tardiu dela notariulu publicu.

O deosebita specie de dispusetiuni ultime, suntu cele asiá numite privilegiate. Acestea se potu inse compune numai in casuri de bóle lipiciose epidemice, cându cineva calatoresce pe mare si in fine in casu de resbelu, de cátra militarii combatanti, precum si de locuitorii locuriloru puse sub asediu.

Atari testamentu si dispositiuni suntu privilegiate intr'atáta, incátu spre valórea loru se receru formalitáti mai putiene. Si anume: e valabilu unu testamentu facutu sub astfelu de impregiurári si déca e numai scrisu si subscrisu de testatorulu cu mân'a propria, séu déca e scrisu de altulu subscrisu de elu si numai de doi martori dintre cari póte cá si numai unulu so scie ceti si scrie. Asemenea si dispusetiunile verbali se potu face sub astfelu de impregiurári si numai in fati'a a doi martori, cari in tempuri de epidemii, nici ca trebuie se fia ambii fatia deodata. Se primescu mai departe aci cá martori si persóne trecute numai de 14 ani, déca posedu celelalte cualitáti generali.

Dispositiunile acestea privilegiate inse au valóre — cá si cele verbali preste totu — numai in restempu de 3 luni de dile. Dupa espirarea acestui restempu, numai déca se dovedesce ca testatorulu s'a aflu intr'unu stadiu de necapacitate de a face alta dispositiunea séu déca in urm'a pericolulu in care s'a aflu, pribeginduse se dechiaru pe calea judiciale de mortu.

In fine sustiene citatulu articulu de lege institutiunea dreptulu romanu vechia a asiá numitulu t e s t a m e n t u m p a r e n t u m i n t e r l i b e r o s . Favorindu indeosebi acele dispusetiuni ultime, ce se facu numai in favorulu prunciloru séu alu consotiloru. Astfelu de dispositiuni suntu valide si numai scrise si subscrise de testatoru cu mân'a propria, incátu contienu intr'ensele numai favoruri pentru copii séu consociulu testatorulu; incátu privescu inse alte persóne n'au valóre, neavendu form'a in genere receruta.

Din viéti'a scolastica.*)

Cursulu supletoriu tienutu dela 16—25 Augustu 1876.

In 16 Augustu dupa servitiulu Ddieescu cu chiamarea Duchului sántu adunándu-se invetiatorii presenti in sala de gimnastica a gimnasiulu romanu din locu conducatoriulu, G. C. Bellissimus, cetesce circularulu Nr. 1641 alu maritulu consistoriu archidiecesanu din Sabiiu, apoi esplicá intielesulu lui cu privire la folosulu celu mare, ce l'au descoperitu maritulu consistoriu in tienerea cursuriloru supletorice, in care adeca nu numai invetiatorii mai incepatori 'si potu amplificá cualificatiunea loru pedagogico-didactica, dar' si cei mai versati pe câmpulu scólei inca potu trage de acolo mari folóse mai audiendu câte ceva, ce nu li se ivise inca in afacerile loru scolastice curinti.

Arata mai incolo, ca materialulu de pertractare in cursurile supletorice din estu anu si anume:

1. Computulu dupa sistemulu metricu.
2. Limb'a materna (gramatic'a) in scólele poporali.
3. Instituirea gradinei de scóla si
4. Darea de parere asupr'a proiectulu pentru planulu de invetiamentu in scólele poporali, apoi cântari si exercitii gimnastice — este fórte bine calculatu, pentru ca:

*) De si camu intárdiatu, suntemu de parere ca facemu unu servitiu folositoriu publiculu publicándu acestu raportu, pentru-ca prelánga aceea ca pentru multi este instructiv, avemu intrensulu si o dovada ca unde este vointia de a se face ceva urméza si putintia. Red.

ad 1. Computulu după sistemulu metricu este o repetiune din cele luate înainte în cursurile supletorice din anulu trecut, și omulu și pôte chiarificá, precisá și improprietari cu temeiu cunoscintiele agnoscite numai prin repetire; din contra lesne și pere din memoria fára de a mai lasá nici urma, ori-ce notiune, asupr'a cárei'a nu-si mai iá ostená, a și-o mai infatisú cáte-odata înainte a spiritului seu și a reflectá asupr'a ei.

Din computu va luá dar' înainte: escarea, cetirea, scrierea numeriloru, calcularea cu numeri nenumiti; sistemulu metricu; frângerile decimale și calculu cu numeri numiti; mesurarea lungimiloru și suprafieloru; măsurarea cuprinsului și pártiloru de usitatu spre deosebite scopuri a unoru gradini de scóla desemnate în miniatura.

ad 2. Cu privire la limb'a materna (gramatic'a) în scólele poporale cugetându, ca în a. tr. au fostu prescriu din acestu obiectu de invetiamentu metodulu scrierei și cetirei, ier' pentru acam e prescria gramatic'a acést'a este dar' o continuare a invetiamentulu limb'ei materne în scóla poporale.

Nespusu de mari suntu folósele, ce le revérta invetiamentulu limb'ei materne asupr'a desvóltárei și lumínárei spiritului copilului; pentru ca desceptându, nutrinđu și imputerinđu facultátile spirituale, lu pune în stare, a cugetá și a-si esprimá cugetarile în siru și corectu, și prin acést'a devine capabilu a cuprinde și întielege și alte obiecte de invetiamentu.

De unde se vede, ca invetiamentulu limb'ei materne este de a se luá înainte seriosu și cu deamanuntulu în câteva cursuri supletorice.

Din acestu obiectu de invetiamentu, respective din gramatic'a va luá înainte: vorbirea și pártile elementari; cunóscerea substantivului, verbului; propositiunei simple; apoi teme de lucrata verbalu și în scrisu asupr'a tuturoru acestor'a.

ad 3. Cautându la instituirea gradinei de scóla afla în acést'a unu obiectu nou pentru cursurile supletorice din estu anu.

Gradinile de scóla, cá medilocu, a deprinde pre copii în cunóscerea și lucrarea gradinaritului, au fostu la noi pâna acum mai nici decum, dar' și în alte staturi fórté putienú usitate.

Inse de óre-ce pedagogi'a cea nóua pretinde dela invetatori, sa nu dresze numai pe copii pentru ochii publicului, ci sa-i instrueze, disciplinez și creșca pentru viét'a familiare, nationale și cetatienésca, impune dar' scólei sânt'a datoriu, a instrú si deprinde pe elevii sei fára pregetu, cu multa atentiune și cu temeiu după cum în celelalte cunoscintie reale asiá si în gradinaritu.

Pentru care s'au luat si în regatulu Ungariei cu totu dreptulu si spre marea lui onóre în acést'a privintia nisce mesuri fórté parintesci, fiinduca suntu amesurate necesitátei serióse.

Deci jurisdicțiunile politice, antifistiele comunale, comitetele parochiali voru sci, cum se-si inzestrezze scólele cu locuri corespundietóre, cá se aiba unde, și asiá se póta propune invetatori eleviloru loru și gradinaritul.

Invetatorii și voru dá atunci firesce tóta silint'ia, a instrú si deprinde pe elevii loru în cunóscerea și lucrarea gradinaritului. Se voru folosi fórté multu intru ajungerea acestui scopu, déca voru desfasurá elementele sciintieloru naturali prescise si ale cunoscintieloru tehnice referitóre la acést'a mâna în mâna cu cele ale gradinaritului; — astfelu voru puté pune pe elevii loru în stare: sa cante cu interesu la plante si la condițiunile vietiei, creșcerei, desvóltárei și inmul-

tirei loru; sa cunósca si sa — pretiúsca pamentulu; sa cunósca semintiele, sa le scie inlesni intru a se desvóltá si inmulti în fructe de câmpu si póme; sa simtiúsca placere si atragere privindu la curati'a si frumseti'a floriloru; sa cunósca paserile si insectele cele folositóre, spre a le crutiá insectele cele vatematórie si alte vietáti stricacióse planteloru, spre a le stirpi, si asiá se nisúésca a ferí plantele de vatemári si de ori-ce stricaciune; sa cunósca influint'ia aerului, luminei, caldurei, umediei s. a.

Cá interesandu-se, avendu placere, dobandindu indemnare pre bas'a cunoscintieloru, ce li se impartasiescu sa înainteze și sa ajunga în stare, a pune umerulu si a contribui la munc'a ce-ruta. spre a prefaca locuri sterpe si selbatice în gradini fructifere si frumóse în totu întielesulu cuventului. Cá astfelu se póta deveni ori-ce comuna din regatulu Ungariei unu — raiu pamentescu!

La lucrarea pamentulu trebuiescu si instrumente si deosebite alte lucruri facute de mâna.

Deci déca se va alaturá lângá scóla de gradinaritu si o scóla de lucru de mâna pentru copii, atunci prin ajutoriulu desemnului, precum si prin deprinderea în mesurare și calculare, apoi si la — cioplitu, strujitu, ferastraitu s. a. voru puté deveni copiii în stare, a face multe lucruri bune, trebuincióse atátu la gradina, cátu si la cultur'a albineloru, gainiloru s. a. — fára cá se mai aiba lipsa a dá bani si ear' bani pentru tóta bucat'ia de lemnú cioplitá de altulu.

În modulu acést'a gradinaritulú póte dá impulsu si la aplecare spre meserii si la imbratisiarea meserieloru de cátra copiii nostri.

Din gradinaritu va tratá despre cunóscerea planteloru, sadirea, creșcere si desvóltarea loru; cunóscerea, imbnatátirea si lucrarea pamentulu; inobilitarea pomiloru; în fine despre impartirea teritoriulu grádinei după unu planu.

Va aratá si desemnarea deosebiteloru foi, apoi a le taiá din harthia colorata si a le lipi pe harthia alba, precum si desemnarea, taierea din harthia si lipirea altoru figuri geometrice în linii drepte. Si acést'a dreptu impulsu spre a cugetá si asupr'a scólei de lucru pentru copii, si a nesú intru a o pune în lucrare.

Vomu face si excursiune în vr'o dóue grádini bine intocmite.

Apoi va aratá si, cum sa-si póta intocmi scóla colectiuni de semintie, de soiuri de lemnú, de plante întregi s. a.

Tóte acestea crede, ca voru fi primite de cei presenti cu placere.

ad 4. În fine după cum s'a veditu si la gradinaritu, asiá si celelalte obiecte de invetiamentu trebuiescu desfasurate si propuse după unu planu bine calculatu si intocmitu, cá sa-si póta ajunge scóla scopulu seu cu demnitate.

Dreptu aceea, cá sa inlesnésca pre invetatorii scólei nóstre poporale intru a procede si la propunerea obiecteloru de invetiamentu după unu planu bunu, nu a lipsitu Maritul Consistoriu archidiecesanu, carele are în tóta privint'ia parintésca ingrigire pentru imbnatátirea stárei invetatoriloru si pentru infflorirea si prosperarea scóleloru nóstre confesionali, a conchiamá o comisiune insarcinandu-o sa intocmésca unu proiectu pentru unu planu de invetiamentu în scólele poporali, pe care apoi l'au publicatu în „Telegrafulu Romanu“ nr. 27—30 a. c. si l'au propusu si acestoru cursuri supletorice, spre darea opiniunei asupr'a lui.

Déca au urmatu Maritul Consistoriu, cá în ori-care altu casu, si cu privire la proiectulu pen-

tru planulu de invetiamentu în scólele poporali parintesce, va sa dica, déca M. Consistoriu iubesc pre celu mai micu dintre frati, cá pre intrég'a nóstra societate crestina, si pe acést'a o respectéza, cá pre unu întregu, carele are sa se impoterésca, sa se desvólteze si asiá sa prospereze prin conclucarea fia-cáru crestinu singuraticu după poterile lui, cá membru alu ei, si — pe temeiu acést'a au propusu cursuriloru supletorice amintitulu planu spre darea opiniunei; — sa nu se sfiésca dar' nici unulu din noi a-si dá parerea sea asupr'a proiectulu de subcestiune liberu si după cunoscintiele si esperiintiele sele, pre cari si le-au agonisitu în acést'a privintia.

Apoi continuéza:

Dupá ce amu veditu, cátu de parintesce au ingrigitu M. Consistoriu archidiecesanu pentru imbnatátirea stárei invetatoriloru, ordonandu cursurile supletorice si sustienerea loru si în estu anu; după ce cunóscemu si materialulu de luatú înainte; — pe acést'a lu vomu impartí pentru fia-care óra de propunere si esplicare în sirulu, în care-lu aflámu în Circulariulu nr. 1641 alu Maritului Consistoriu, si adeca vomu luá înainte astadi după amédi, precum si în fia-care di de lucru:

Din 17 pâna la 25 Augustu.

- Dela 8—9 óre: Computulu,
 „ 9—10 „ Limb'a materna,
 „ 10—11 „ Cântarea,
 „ 3—4 „ Grádiraritulú,
 „ 4—5 „ Planulu de invetiamentu,
 „ 5—6 „ Esercitiu gimnastice escursiuni.

Materialulu prescriu lu vomu propune în mesuri potrivite; apoi cá esercitiu practice vomu repeti materialulu propusu, si vomu reflectá asupr'a lui după cunoscintiele si esperintiele ce le avemu.

Dumnedieu sa ne ajute, cá sa potemu ajunge la scopulu doritu, cá si în anulu trecut, în contielegere fratiésca si armonia.

Se produne apoi alegerea de notári, si se alege DD. Ioanu Popoviciu, Nicolau Oanci'a si Victoru Petricu.

Cu propunerea cantáriloru bisericesci fú insarcinatu dlu Zosimu Butnariu, cu acelu scolastice si nationale dlu Ioanu Popoviciu si cu a exercitieloru gimnastice dlu Dometie Dogariu.

Urméza conscrierea invetatoriloru presenti, cu care se incheia conferint'ia prima.

(Va urmá.)

Varietáti.

* „Tergu patrioticu.“
 ** Sub acestu titlu publica „Nagyvárad“ nr. 207. o varietate de cuprinsulu urmatoriu: „Intr'o ospetaria de aici de bunu renume erau în buna voia óspetii mai deunadi. Unu cilndru (palaria) erá obiectulu discursului si a ingeniositátiloru. Deodata intréba unulu de proprietariulu cilindrului cu cátu i l'aru vinde? Incheiara tergulu si numai decátu pe calea colectei i si platira pretiulu de 6 fl. Tergulu inse s'a facutu cu acea condițiune, cá proprietariulu nici cându sa nu mai pórté cilndru, cáci de cum-va aru mai purtá, ori-care din cumperatorii cilindrului va avé dreptu a-i nimici pe capu unu astfelu de „astupasiu“. Ear' în privint'ia cilindrului cumperatu s'a decisu cá sa-lu dee gádei (hohérlui), care de aci incolo póte prinde cáni în cilndru nou“. Departe se estinde patriotismulu în Oradea-mare déca si acést'a e „tergu patrioticu!“ Pe semne prin Constantinopole cáni cei multi se prindu „cu cilndru nou“. Minu-

natu progresu producu nemarginitele simpatii pentru „civilisatorii turci“.

* Dela Universitatea Bucuresei. „Column'a lui Traianu“ spune ca d. Dr. G. D. Georgiannu, elevulu lui Abel Bergaigne din Parisu si alu lui Brockhaus din Leipzig, aru fi obtienutu permisiunea de a deschide la facultatea de litere unu cursu liberu de limb'a sanscrita.

D. A. Odobescu aru fi asemenea decisu a redeschide cursulu seu de archeologia.

D. M. Gaster din Bucuresei, care studiéza actualmente limbile orientale la Breslau, promite a deveni primul semitologu român.

* Respinsu nimeritu. Intr'o comuna se gasea unu arendasiu armanu, unu carciunariu grecu si unu negustoriu de vite israelitu.

Tieranii vindeau israelitului vitele ce nu le puteau tiené, peile viteloru mórté séu taiete, gaini, gáste (mai cu séma, óue etc.) vinulu cumperau pe datorie dela grecu si muncau armánulu pentru banii birului.

Intr'o di la chefu, adunati cátesii trei, se luara la galceava si discutá care e mai putienú vetamatoriu tieranului si spre a se hotári s'au invóitu sa întrebe pe unu mosneagu din satu. Acést'a spre a nu se stricá cu nici unulu, cáci avé nevoie de totu, le dise; „Inchipuiti-ve ca eu suntu unu butoiu cu vinu si ca d-vóstra mi dati cepu pe trei párti în acela'si tempu; a-si puté eu sa ve spunu altu decátu sa sugeti sanatosi?“ „C. d. I.“

Burs'a de Vien'a.

Din 29 Oct. (11 Nov.) 1876.

Metalicele 5%	62 65
Imprumutulu nationalu 5% (argintu)	67 20
Imprumutulu de statu din 1860	140 75
Actiuni de banca	834 —
Actiuni de creditu	146 80
London	123 55
Obligatiuni de desdaunare Unguresci	75 50
„ „ „ Temisiorene	74 75
„ „ „ Ardelenesci	74 75
„ „ „ Croato-slavone	84 —
Argintu	107 15
Galbinu	5 90
Napoleonu d'auru (poli)	9 87
Valut'a nóua imperiale germána	60 70

Publicatiune.

În 27 Novembre st. n. în anulu acést'a la 10 óre înainte de média di, în cas'a vámei, va avé locu licitatiunea publica a vámei podului de preste Oltu, apartienetoriu de comunele Cincusioru si Voil'a, pe durata de trei ani urmatori.

Condițiunile de esarendare se potu vedé mai deaprópe în cancelari'a inclitului oficiu comitatensu alu comitatului Fagarasiului si alu judelui processuale alu Cincusiorului.

Cincu-mare 5 Novembre 1876.

Oficiulu judetului processuale alu Cincusiorului.

2—3

Concursu.

De óre-ce în urm'a publicárei concursului din „Tel. Rom. Nrii 53, 54, si 56, nu s'au aflatu concurenti cu calitátile recerute de statutulu organicu pentru ocuparea postulu de parochu în vacant'a parochia Suligete, ppresbiteratulu Giógiului I; în urm'a inaltei ordinatiuni consistoriali din 24 Septembrie a. c. Nr. 2632 B. se prolongesce terminulu cu 14 zile dela intái'a publicare a acestui concursu.

Doritorii de a ocupá acést'a parochia cu unu venitu anualu de 341 fl. v. a. se-si substérna în restempulu susu indicatu suplicele loru cu documentele recerute de statutulu organicu § 13 la oficiulu ppresbiterale gr. or. alu tractulu Giógiului I.

Hondolu, 21 Octobré 1876.

În contielegere cu comitetulu parochialu.

Basiliu Piosiu m. p.

(3—3)

ppresbiteru